

<https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series14.2022.28.15>

УДК: 378.091.78.071.2:[37.015.3:005.32]

Цюй Ге

Мотивація майбутнього вчителя музичного мистецтва до навчально-виконавської діяльності: змістова структура

У статті розкрито змістову блочну структуру мотивації майбутніх учителів музичного мистецтва до навчально-виконавської діяльності, яка визначена як відкрита, гнучка динамічна система потребово-спонукального, фільтраційно-сміслового та діяльнісно-цільового блоків. У відповідності до окреслених змістових блоків класифіковано функції досліджуваного феномену. Встановлено, що спонукально-директивна та організуюча функції відповідають потребово-спонукальному блоку, смислоутворююча, стимулююча та поведінково-контролююча функції забезпечують функціонування фільтраційно-сміслового блоку, регулятивно-спрямовуюча та пояснювально-структуруюча функції відповідають діяльнісно-цільовому блоку. На основі дослідження взаємодії функцій конкретизовано критерії сформованості потребово-спонукального, фільтраційно-сміслового та діяльнісно-цільового блоків, а також показано взаємодію і взаємозв'язок означених змістових блоків. Сформульовано визначення понять мотиваційних утворень «рівень домагань» та «особистісна спрямованість» майбутнього вчителя музичного мистецтва.

Ключові слова: майбутній вчитель музичного мистецтва, мотивація до навчально-виконавської діяльності, змістові мотиваційні блоки, функції мотивації особистості, мотив, потреба, інтерес, особистісний смисл, намір, рівень домагань, установка, готовність.

Вступ. Дослідження змісту мотивації студентів музично-педагогічних ЗВО до навчально-виконавської діяльності доцільно, на нашу думку, провадити, спираючись на розуміння цього феномену в якості відкритої, гнучкої динамічної системи інтегрованих до означеної системи мотивів. Ці мотиви, вступаючи в процеси взаємодії, взаємовпливу та об'єднання, утворюючи певну ієрархію в межах цільового вектору особистісної мотиваційної спрямованості на здатність до професійного, досконалого, яскравого виконання музичних творів, реалізуються у відповідності до певних змістових блоків мотивації студентів до навчально-виконавської діяльності.

З іншого боку, осмислення мотивації майбутніх учителів музичного мистецтва до навчально-виконавської діяльності має здійснюватися не тільки під кутом зору визначення її в якості відкритої гнучкої динамічної системи інтегрованих до означеної системи мотивів, але і з позицій розуміння мотивації як цілком стадіального процесу. Цей стадіальний процес починається із потребового збудження, обумовленого нестачею знань та умінь у галузі фортепіанного виконавства, з усвідомлення пізнавальних та художньо-естетичних потреб, продовжується за рахунок трансформації означених потреб у відповідний намір щодо провадження навчальної діяльності у царині фортепіанного виконавства, успішний перебіг якого сприяє подальшому поглибленню потребового спонукування, формуванню відповідної установки та її осмисленню, що засвідчує сформованість готовності до навчально-виконавської діяльності.

Таким чином, *актуальність* бінарного контексту дослідження змісту мотивації майбутніх учителів музичного мистецтва до навчально-виконавської діяльності, який охоплює як системно-структурний, так і стадіально-процесуальний аспекти, є беззаперечною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження проблеми мотивації особистості, мотиваційних утворень, мотиваційної констеляції тощо присвятили свої

наукові доробки вчені, що працювали у галузях психології, педагогіки, музичної педагогіки та виховання. Зокрема, проблематика утворення й функціонування мотивів особистості й мотиваційної констеляції була висвітлена у працях Є.Льїна, Й.Лінгардта, М.Магомед-Емінова та ін. [11;19], у яких мотиви особистості розглядалися у взаємозв'язку з такими мотиваційними утвореннями, як потреба та ціль. Функціональні особливості мотивації особистості досліджували А.Запорожець, Є.Льїн, М.Магомед-Емінов, В.Рівін, І.Рівін, П.Рудик, О.Тихомиров та ін., які здійснили деталізовану класифікацію функцій мотивації особистості [11;15]. Мотивація майбутнього вчителя музичного мистецтв до провадження музично-виконавської діяльності була ретельно досліджена О.Бурською [3], І.Глазуною [1], І.Грінчук [3], А.Душним [5], [6;7], Н.Жайворонок [10], Н.Мозгальновою [13], Г.Падалкою [14], О.Щолоковою [18] та ін.

Незважаючи на багатий спектр наукових позицій, представлений означеними дослідниками у галузі музичної педагогіки та виконавства, збіг їх позицій знаходиться у пункті створення спеціальних умов у межах інструментальної підготовки для забезпечення особистісної спрямованості студентів щодо практичного провадження музично-виконавської роботи.

Метою статті є дослідження змісту та структури мотивації майбутніх учителів музичного мистецтва до навчально-виконавської діяльності, а також функціонально-критеріальний аналіз досліджуваного феномену.

Виклад основного матеріалу. Урахування системно-структурного і, водночас, стадіально-процесуального факторів під час аналізу та конкретизації змістових складових досліджуваного феномену передбачає визначення у його структурі відповідних елементів. Тобто, розуміння феномену мотивації студентів до навчально-виконавської діяльності в якості, з одного боку, відкритої, гнучкої динамічної системи, а з іншого боку, усвідомлення її стадіально-процесуального характеру, віднайшли своє вираження в її блочній структурі, яка нараховує ряд змістових блоків.

Екстраполюючи узагальнену класифікацію мотиваційних блоків, розроблену Є.Льїним [11], на дослідження змістової структури мотивації майбутнього вчителя музики до навчально-виконавської діяльності, доцільно, на нашу думку, виділити три змістові блоки, а саме:

I змістовий блок – потребово-спонукальний;

II змістовий блок – фільтраційно-смысловий;

III змістовий блок – діяльнісно-цільовий.

I-му потребово-спонукальному змістовому блоку мотивації майбутнього вчителя музичного мистецтва до навчально-виконавської діяльності відповідають *спонукально-директивна та організуюча функції*.

Спонукально-директивна функція слугує чинником-спонукою щодо набуття й засвоєння студентами знань, формування й удосконалення умінь фортепіанного виконавства як важливих факторів задоволення потреби щодо якісного, фахового провадження музично-виконавської діяльності, фіксуючи у свідомості студента дефіцит означених знань і умінь і, внаслідок цієї фіксації, спрацьовуючи як мисленнєвий поштовх до провадження навчальної діяльності, спрямованої на удосконалення власного музичного виконавства. *Організуюча* функція забезпечує усвідомлення означеної потреби, а також осмислення відповідних намірів, шляхів, планування організаційних заходів для задоволення потребового спонукання в аспекті практичної діяльності.

Оскільки саме усвідомленість нестачі знань і умінь для професіоналізації власного музичного виконавства, а також необхідності осмислення практичних шляхів та заходів для його удосконалення є опорним стрижнем спонукально-директивної та організуючої функцій, що забезпечують динаміку формування потребово-спонукального змістового блоку, то *критерієм* сформованості цього блоку доцільно визначити міру усвідомленості майбутніми учителями музичного мистецтва потребового спонукання щодо набуття знань і умінь, необхідних для фахового провадження музично-виконавської діяльності.

II фільтраційно-сислового змістового блоку мотивації майбутнього вчителя музичного мистецтва до навчально-виконавської діяльності відповідають смислоутворююча, стимулююча та поведінково-контролююча функції.

Смислоутворююча функція відповідає за особистісну значущість для студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів музично-виконавської діяльності. *Стимулююча* функція шляхом актуалізації персональних інтересів у галузі музичного виконавства уможливує пролонгацію потребового спонукання щодо набуття музично-виконавських знань і умінь, а також практичну реалізацію відповідних намірів. *Поведінково-контролююча функція* обумовлює стиль поведінки, що виявляє ціннісні орієнтації та пріоритети, творчі смаки та ідеали майбутнього виконавця-музиканта.

Адекватне розуміння смислоутворюючої функції є неможливим без осмислення сутності поняття «особистісний смисл», словникове трактування якого у педагогічному аспекті окреслює це поняття як реальне персоналізоване ставлення особистості до оточуючого світу в контексті значущості саме для конкретного індивідууму [9]. «Особистісний смисл усвідомлюється як «значення для мене» засвоєваних людиною безособових знань про світ, які включають поняття, вміння, дії і вчинки, здійснені людьми, соціальні норми, цінності та ідеали» [12,137].

Охоплення особистісним смислом майбутнього вчителя музичного мистецтва музично-виконавського сегмента навчальної діяльності уособлює дію смислоутворюючої функції, яка актуалізується не тільки через усвідомлення важливості для власного фахового становлення й особистісного розвитку знань і умінь у царині фортепіанного виконавства, але й через оцінювання власних музично-виконавських можливостей.

Під час актуалізації студентами музично-педагогічних ЗВО особистісних смислів у процесі фортепіанної підготовки, а саме в її сегменті, присвяченому формуванню умінь музичного виконавства, відбувається формування усвідомленого ставлення до ролі й значення власної здатності до професійного фортепіанного виконавства не тільки для успішного провадження роботи вчителя музичного мистецтва, для творчого використання умінь музичного виконавства на уроках музики в закладах середньої освіти, але й для особистісного мистецького становлення.

Наділення студентами музично-педагогічних ЗВО навчально-виконавської діяльності особистісним смислом уможливує, на нашу думку, планомірне моделювання власної професійної життєдіяльності, утворюючи і актуалізуючи професійно-творчі перспективи в особистісній картині світу.

З огляду на вищезазначене, *критерієм* сформованості *II фільтраційно-сислового змістового блоку* мотивації майбутнього вчителя музичного мистецтва до навчально-виконавської діяльності доречно визначити ступінь актуалізації особистісних смислів майбутніх учителів музичного мистецтва у навчально-

виконавському сегменті інструментальної (фортепіанної) підготовки.

III діяльнісно-цільовому змістовому блоку мотивації майбутнього вчителя музичного мистецтва до навчально-виконавської діяльності відповідають *регулятивно-спрямовуюча та пояснювально-структуруюча функції*.

Регулятивно-спрямовуюча функція направляє процес фортепіанної підготовки студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів у річище музичного виконавства, акцентує підсилення сегменту підготовки до підвищення якості прилюдних виступів і, водночас, забезпечує підтримання відносно стабільності як діяльнісно-цільового змістового блоку, так і усієї відкритої динамічної мотиваційної системи студента в цілому.

Пояснювально-структуруюча функція, з одного боку, відповідає за усвідомлення студентами музично-педагогічних ЗВО власної мотивації до навчально-виконавської діяльності, що дозволяє студентству підвести логічний базис під відповідну поведінку (пошук можливостей для частих прилюдних виступів, для участі у фортепіанних конкурсах тощо), а також обґрунтувати її для себе персонально. З іншого боку, *пояснювально-структуруюча* функція уможливує рефлексивний аналіз продуманих етапів досягнення цілі, а також самооцінювання результативності означених етапів.

Обидві функції - регулятивно-спрямовуюча та пояснювально-структуруюча – забезпечують як постановку цілі, яку В.Шахов тлумачить як «...ідеальне уявлення майбутнього результату праці»[17,38], так і реалізацію цієї цілі у наступний спосіб:

актуалізація регулятивно-спрямовуючої функції дозволяє створити у свідомості студентів музично-педагогічних ЗВО мислений абрис цілі навчально-виконавської діяльності як кінцевого результату фортепіанної підготовки;

актуалізація *пояснювально-структуруючої* функції дозволяє утворити вектор особистісної цілеспрямованості, який «відштовхується» від усвідомлення власного початкового рівня музично-виконавської підготовленості і через продумані етапи, фази досягнення проміжних цілей, осмислення отриманих поточних результатів, підводить до мисленого образу головної мети - кінцевого результату навчально-виконавської діяльності.

Таким чином, сукупність наведених вище функцій визначає вектор цілеспрямованості студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів на процес постійного удосконалення власного фортепіанного виконавства, відповідає за самооцінювання поточних та кінцевих результатів навчально-виконавської діяльності, сприяє підсиленню інтересу до набуття знань і умінь у галузі фортепіанного виконавства у процесі фахового навчання, а також дозволяє фіксувати позитивні зміни власного професійного становлення.

З огляду на вищезазначене, критерієм сформованості *III діяльнісно-цільового змістового блоку* мотивації майбутнього вчителя музичного мистецтва до навчально-виконавської діяльності доречно визначити *ступінь особистісної спрямованості майбутнього вчителя музичного мистецтва на провадження навчально-виконавської діяльності*.

III діяльнісно-цільовий блок мотивації майбутнього вчителя музичного мистецтва до навчально-виконавської діяльності ґрунтується на регулятивно-спрямовуючій та пояснювально-структуруючій функціях, які обумовлюють утворення вектору особистісної спрямованості в напрямку досягнення поставленої мети щодо власної здатності успішно провадити фортепіанну виконавську діяльність.

Ми вважаємо означену спрямованість свідомим прагненням майбутніх

учителів музичного мистецтва до поглибленого опанування у процесі фахового навчання не тільки фундаментальними знаннями і вміннями фортепіанного виконавства, але й науково-теоретичними основами успішної музично-виконавської діяльності, на базі яких майбутній фахівець здатний вже після закінчення музично-педагогічного ЗВО самостійно розбудовувати, корегувати й удосконалювати власне практичне музичне виконавство.

Вектор особистісної спрямованості майбутнього вчителя музичного мистецтва на провадження навчально-виконавської діяльності слугує об'єднуючим фактором усіх трьох змістових блоків досліджуваного феномену. Наявність означеного вектору засвідчує стійкість потребового збудження щодо набуття фундаментальних знань щодо фортепіанного виконавства, активізацію відповідних намірів щодо застосування цих знань на практиці, перманентність інтересів щодо отримання практичних музично-виконавських умінь, а також усвідомлення навчально-виконавської діяльності як такої діяльності, яка має особистісно-смыслову цінність для студента.

Саме сформована у процесі фортепіанної підготовки психологічна установка майбутніх учителів музичного мистецтва на провадження навчально-виконавської діяльності обумовлює, з одного боку, цільову направленість, в з іншого боку – змістову складову навчальної діяльності.

Усвідомленість психологічної установки на цілеспрямоване провадження навчально-виконавської діяльності свідчить про сформованість відповідної готовності майбутніх учителів музичного мистецтва, яке ми визначаємо в якості інтегрованого мотиваційного утворення, що набувається студентами в результаті цілеспрямовано скерованої чіткої послідовності педагогічних стимуляцій, а також повного осмислення сформованої, внаслідок означених педагогічних стимуляцій, установки на якісне засвоєння й накопичення знань і умінь у галузі музичного виконавства. Сформованість готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до навчально-виконавської діяльності, символізуючи про завершеність цільового циклу (мотив як ціль), є результатом сформованості як діяльнісно-цільового змістового блоку, так і усього досліджуваного феномену в цілому.

Висновки. Системно-структурний та функціонально-критеріальний аналіз змісту мотивації майбутнього вчителя музичного мистецтва до навчально-виконавської діяльності дозволив визначити досліджуваний феномен в якості відкритої динамічної системи потребово-спонукального, фільтраційно-смыслового та діяльнісно-цільового змістових блоків, сформованість якої регулюється дією спонукально-директивної та організуючої функцій (потребово-спонукальний блок), смислоутворюючої, стимулюючої та поведінково-контролюючої функцій (фільтраційно-смысловий блок), регулятивно-спрямовуючої та пояснювально-структуруючої функцій (діяльнісно-цільовий блок).

Для кожного з окреслених змістових блоків було визначено критерії сформованості. Критерієм сформованості потребово-спонукального змістового блоку досліджуваного феномену було визначено міру усвідомленості майбутніми учителями музичного мистецтва потребового спонукання щодо набуття знань і умінь, необхідних для фахового провадження музично-виконавської діяльності. Критерієм сформованості фільтраційно-смыслового змістового блоку досліджуваного феномену було визначено ступінь актуалізації особистісних смислів майбутніх учителів музичного мистецтва у навчально-виконавському сегменті фортепіанної підготовки. Критерієм сформованості діяльнісно-цільового змістового блоку

дослідженого феномену було визначено ступінь особистісної спрямованості майбутнього вчителя музичного мистецтва на провадження навчально-виконавської діяльності.

Література:

1. Глазунова І.(2021).Мотивація до навчально-виконавської діяльності майбутнього вчителя музичного мистецтва: зміст і структура. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки Випуск 199. К.: НПУ імені М.П. Драгоманова. С.97-102.
2. Гончаренко С.У. (2011). Український педагогічний енциклопедичний словник. Видання друге, доповнене. Рівне: Волинські обереги. 552 с.
3. Грінчук І., Бурська О. (2008). Проблеми музичного мислення: теорія і методика розвитку. Діалектика музичного логосу та ейдосу: Навчально-методичний посібник. Тернопіль: Підручники і посібники. 224 с.
4. Гуральник Н. П. (2005). Інтелектуально-творчий потенціал: науково-практична категорія в контексті фортепіанної школи. Духовність особистості: методологія, теорія і практика: збірник наук. праць. Луганськ: вид-во Східноукраїнський національний університету імені В. Даля. С.27-38.
5. Душний А. (2010). Методична модель залучення студентів до елементарної композиторської творчості у класі музично-інструментальної підготовки. Теорія та методика мистецької освіти. Наукова школа Г.М. Падалки. Колективна монографія під. науковою редакцією А.В. Козир. К: НПУ імені М. Драгоманова. С. 162-170.
6. Душний А. (2011). Теоретичні основи дослідження методики активізації музично-творчої діяльності студентів. IV-а Всеукраїнська «Музична освіта України: проблеми теорії, методики, практики» та IV-а міжнародна «Народно-інструментальне мистецтво на зламі ХХ-ХХІ століть» науково-практичні конференції (Дрогобицького державного педагогічного університету імені І. Франка, 30.04.2011 – 02.05.2011) Дрогобич: Посвіт. С. 48-50.
7. Душний А. (2012). Активізація творчої діяльності студентів мистецьких факультетів як психолого-педагогічна проблема. Збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Випуск 1. Дрогобич: Посвіт. С. 90-99.
8. Енциклопедія освіти. (2008). Академія педагогічних наук України (редактор В. Г. Кремень). К.: Юрінком Інтер. 1040 с.
9. Енциклопедичний словник з державного управління(2010)за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трошинського, Ю. П. Сурміна. К: НАДУ. 820 с.
10. Жайворонок, Н. Б. (2006). Музичне виконавство як феномен музичної культури: автореферат дисертації кандидата мистецтвознавства: спеціальність 17.00.01 «Теорія та історія культури». Харків. 20 с.
11. Ільїн Є. П. (2013). Мотивація і мотиви. Тернопіль: Богдан. 512 с.
12. Коджаспірова Г.М. (2005). Педагогічний словник. Харків: «Академія». 176 с.
13. Мозгальова Н.Г. (2009). Погляди провідних українських педагогів на проблему успішності фортепіанної підготовки вчителя музики. Теорія і методика мистецької освіти. Збірник наукових праць Національного педагогічного університету. Випуск 17. Київ. С. 44-49
14. Падалка Г.М. (2008). Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін). К: Освіта України. 274 с.
15. Психологія. (1974). Під редакцією Рудика П.А. Київ: Освіта. 271 с.
16. Хоружа О.В. (2010). Методичні умови формування етнопедагогічного мислення майбутнього вчителя музики. Педагогічна майстерність як система професійних і мистецьких компетентностей: збірник матеріалів VI мистецько-педагогічних читань пам'яті професора О.П.Рудницької. Чернівці: Зелена Буковина.С. 258-260.
17. Шахов В.І. (1992). Системний аналіз структури педагогічного мислення. Збірник «Проблеми розвитку психолого-педагогічної науки в науково-технічній творчості молоді». К.:С. 37-40.
18. Щолокова О.П. (2011). Компетентнісний підхід у просвітницькій діяльності вчителя музики. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти: Збірник наукових праць. Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Гуманістичні орієнтири мистецької освіти» 27-29 квітня 2011р. Випуск 11 (16). К : НПУ імені М.П. Драгоманова. С. 15-19.

19. Magomed-Eminov, M. (1997). Post-traumatic stress disorders as a loss of the meaning of life. In D. Halpern & A. Voiskunsky (Eds.), *States of Mind*. Oxford University Press. P. 238-250.

Про автора:

Цюй Ге, аспірантка Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова.
<https://orcid.org/0000-0002-0416-2977>

Qu Ge

Motivation of future music teacher to educational and performing activities: content structure

The article reveals the component-block structure of the future teachers of musical art motivation to the training-performance activity, which is defined as an open, flexible dynamic system of needs-boost, filter-meaning and activity-target blocks. According to the outlined structural blocks classified the functions of the phenomenon under study.

It is appropriate to investigate the content of the motivation of students of musical and pedagogical institutions for educational and performing activities. This phenomenon based on the understanding of important within the target vector of personal motivational orientation. On the other hand, the understanding of the motivation of future music teachers for educational and performing work should be carried out from the standpoint of understanding the stage process. At the same time, cognitive and artistic-aesthetic needs are realized; at the same time, this process continues due to the transformation of the specified needs into the corresponding intention regarding the implementation of educational activities. The successful course of this contributes to the further formation of the appropriate attitude to the understanding of own activity, and all this proves the readiness of students for independent educational and performance work.

It was found that the motive and directive and organizing functions correspond to the impulse block, the sense forming, stimulating and behavioral-controlling functions ensure functioning of the filter-meaning block, regulatory-directing and explanatory-structuring functions correspond to the activity-target block. Based on the study of interaction functions the criteria of formation of motivational, filtering and semantic, and activitatively-targeted blocks are specified, and the interaction and interrelation of these structural blocks are shown. The definitions of motivational units "level of ambition" and "personal orientation" of a future music art teacher have been formulated.

Keywords: future teacher of musical art, motivation to educational and performing activity, structural motivational blocks, functions of personal motivation, motive, need, interest, personal meaning, intention, level of ambition, attitude, readiness.

References:

1. Hlazunova I. (2021) Motivation to the educational and performing activity of the future teacher of musical art: content and structure. *Scientific notes. Series: Pedagogical Sciences Issue 199* P. 97-102.
2. Goncharenko S.U. (2011) *Ukrainian pedagogical encyclopedic dictionary. Second edition, supplemented. Rivne : Volynski oberegi. 552 p.*
3. Grinchuk I., Burska O. (2008) *Problems of musical thinking: theory and methodology of development. Dialectics of musical logos and eidos: Educational and methodical manual. Ternopil. 224 p.*
4. Guralnyk N. P. (2005) *Intellectual and creative potential: scientific and practical category in the context of the piano school. Spirituality of personality: methodology, theory and practice: collection of scientific works. Luhansk: publishing house of East Ukrainian National University named after V. Dahl, P.27-38.*
5. Dushnyi A. (2010) *Methodical model of involving students in elementary compositional creativity in the class of musical and instrumental training. Theory and methods of art education. Scientific school of G.M. Padalka. Collective monograph under the scientific editorship of A.V. Kozyr. Kyiv: Dragomanov National Pedagogical University. P. 162-170.*
6. Dushnyi A. (2011) *Theoretical foundations of the study of methods of activation of musical and creative activity of students. IV All-Ukrainian "Musical Education of Ukraine: Problems of Theory, Methodology, Practice" and IV International "Folk Instrumental Art at the Turn of XX-XXI Centuries" scientific and practical conferences (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, 30.04.2011 - 02.05.2011, Drohobych): World. P. 48-50.*

7. Dushnyi A. (2012) Activation of creative activity of students of art faculties as a psychological and pedagogical problem. Collection of scientific works of young scientists of Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University. Issue 1. Drohobych: Drohobych: Posvit, P. 90-99.
8. Encyclopedia of Education. (2008) Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine (editor V.G. Kremen). Kyiv: Yurinkom Inter, 1040 p
9. Encyclopedic Dictionary of Public Administration (2010) (edited by Y. Kovbasyuk, V. Troshchynsky, Y. Surmin). Kyiv: NAPA, 820 p.
10. Zhayvoronok, N. B. (2006) Musical performance as a phenomenon of musical culture: abstract of the dissertation of the candidate of art history: specialty 17.00.01 «Theory and History of Culture». Kharkiv, 20 p.
11. Ilyin E. P. (2013) Motivation and motives. Ternopil: Bogdan, 512 p.
12. Kojaspirova G.M. (2005) Pedagogical dictionary. Kharkiv: «Academia». 176 p.
13. Mozgalova N.G. (2009) Views of leading Ukrainian teachers on the problem of successful piano training of music teachers. Theory and methods of art education. Collection of scientific works of National Pedagogical University Issue 17. Kyiv, P. 44-49
14. Padalka G.M. (2008) Pedagogy of art (Theory and methods of teaching art disciplines). Kyiv. 274 p.
15. Psychology. (1974) Edited by Rudyk P.A. Kyiv. 271 p.
16. Methodological conditions for the formation of ethno-pedagogical thinking of the future music teacher. (2010) Pedagogical mastery as a system of professional and artistic competencies: collection of materials of VI artistic and pedagogical readings in memory of Professor O.P.Rudnytska. Chernivtsi: Green Bukovyna, P. 258-260.
17. Shakhov V.I. (1992) System analysis of the structure of pedagogical thinking. Collection «Problems of development of psychological and pedagogical science in scientific and technical creativity of youth». Kyiv. P. 37-40.
18. Shcholokova O.P. (2011) Competence approach in educational activities of music teacher. Scientific Journal of the National Pedagogical Dragomanov University. Series 14. Theory and methods of art education: Collection of scientific works. Proceedings of the IV International Scientific and Practical Conference "Humanistic Guidelines of Art Education" April 27-29, 2011. Issue 11 (16). Kyiv: NPU Dragomanov, P. 15-19.
19. Magomed-Eminov, M. (1997) Post-traumatic stress disorders as a loss of the meaning of life. In D. Halpern & A. Voiskunsky (Eds.), States of Mind. Oxford University Press. P. 238-250.